

Tretina ľudí považuje spolu s Ruskom našu republiku za svojho nepriateľa

[Martin M. Šimečka](#) 20. apríla 2022 9:29

Foto N – Tomáš Benedikovič

Vzduchom lietajú zo všetkých strán slová o vlastizradcoch, ale to preto, lebo každý si našu vlasť predstavuje inak.

Keď prezidentka Zuzana Čaputová povedala na jeseň minulého roka vetu „Mám pocit, že žijem v krajine, ktorej nerozumiem“, nevyjadrila tým len svoje vlastné rozpaky, ale definovala stav. Slovensku totiž nie je možné rozumieť, lebo spoločnosť netvorí jeden celok, a preto sa správa nezrozumiteľne.

Zreteľne sa to prejavuje práve teraz, lebo vojna odhalila jednu

slovenskú zvláštnosť, ktorú mierové časy milosrdne kryli zástupnými témami. Dva nedávne prieskumy verejnej mienky ukázali, že takmer tretina obyvateľstva odmieta uznať holý fakt, že Rusko je krvilačný útočník, a že viac ako tretina by nešla brániť Slovensko v prípade útoku (ďalších 35 percent nemalo názor).

V porovnaní s inými národmi v našej časti Európy žije u nás mimoriadne veľa ľudí, ktorí sa necítia byť súčasťou väčšieho celku. Ich náklonnosť k Rusku (v Česku len dve percentá) vyjadruje hlbokú averziu voči štátu, v ktorom žijú. Odtiaľ neochota ho brániť.

S istou mierou zjednodušenia sa dá tvrdiť, že je to tá istá časť spoločnosti, ktorá si začiatkom 90. rokov želala rozpad Československa a vznik samostatného štátu, je však rozčarovaná z toho, že ten sa vyvíja odlišne od jej pôvodných predstáv. Časom sa ho totiž zmocnili „tí druhí“ a vtisli mu demokratický a prozápadný charakter.

Pre tých, ktorí dávajú najavo svoje sympatie k Rusku – považujúce Slovenskú republiku za nepriateľa – je to teda vyjadrením postoja, že aj oni ju považujú za svojho nepriateľa. Najmä pre jej vládu a prezidentku.

Takýto myšlienkový skrat robí zo Slovenska výnimku v našom regióne. Aj v iných národoch v našej časti Európy síce existujú početní odporcovia demokratickej povahy štátu, ale tí sa od začiatku vojny na Ukrajine prestali – na rozdiel od svojich slovenských kolegov – hlásiť k Rusku.

Dobre to vidieť na príklade Česka. Tamojší populistí ako Andrej Babiš či Miloš Zeman a dokonca aj tamojší fašisti ako Tomio Okamura sa v princípe zhodnú s vládou, ktorú inak z duše neznášajú, že ruský prezident Vladimir Putin je zločinec a že Česko má stáť v jednej línii so Západom.

Chýba kolektívny mýtus

Ako je možné, že ani vojna nedokázala slovenskú spoločnosť postrčiť k takému jednoduchému spoločnému postoju, akým je rozpoznanie smrteľného nepriateľa práve v Rusku? Ako je možné, že prakticky tretina obyvateľstva stratila nielen morálny, ale aj geopolitický kompas? Alebo je to skôr tak, že ho nikdy nemala?

Príčin môže byť viacero – od mizerného školstva až po mimoriadnu silu konšpiračných webov či tradičnú ľudovú tuposť –, ale v princípe vychádzajú z toho istého zdroja. Ľahkosť, s akou táto tretina vyhlasuje svoj vlastný štát za nepriateľa, pramení z toho, že nemáme z minulosti žiadny spoločný príbeh, na ktorom by sa všetci zhodli. Chýba nám historický tmel, ktorý spája dedinského prostáčka s vysokoškolským profesorom, voliča Smeru s voličom SaS.

Takmer všetky národy takýto tmel majú a často je ním postava či udalosť, z ktorej sa stal kolektívny mýtus. Česi majú husitov a Jana Žižku (Rím proti nim vyslal tri križiacke výpravy a všetky boli porazené), českých kráľov aj Masaryka a legionárov. V poslednej českej krčme nenájdete prakticky nikoho, kto by o nich nielenže nevedel, ale ich aj neuctieval. Drvivá väčšina európskych národov má takéto spoločne uctievané mýtické postavy a udalosti. Slováci ich nemajú.

Nie je to naša chyba či vina. Prekázali sme dejinami tak, že sme sa vždy prispôsobili a občas rozumne využili príležitosť, keď sme prijali ponuku Čechov na vytvorenie spoločného štátu, občas nerozumne, keď sme prijali ponuku Hitlera na jeho rozbitie. Z takýchto dejín kolektívny mýtus nestvoríte.

V mierových časoch sa tento nedostatok javil skôr ako výhoda: nezaťaženi mýtmi a dejinami mohli sme sa venovať prítomnosti. Ale

v čase vojny je to naša veľká slabina. Každý Čech, aj keď si to vedome neprizná, cíti v čase osudovej krízy svoj morálny záväzok voči Žižkovi, Masarykovi či voči legionárom.

Príležitosť vojny

Slovensko síce nemalo núdzu o skvelé osobnosti, ale žiadna sa nestala – napriek mnohým pokusom politikov, historikov či intelektuálov – zdrojom kolektívneho mýtu a spoločného morálneho záväzku. Preto môžu slovenskí fašisti uctievať Jozefa Tisa a zároveň Rusko, ktorému Tiso vyhlásil vojnu, preto sa môžu voliči Smeru hlásiť k SNP aj k súčasným fašistom. Každá slovenská rodina si pestuje vlastné mýty, ale žiaden spoločný. Preto padajú zo všetkých strán slová o vlastizradcoch: každý si totiž našu vlasť predstavuje inak.

Hlavným zdrojom kolektívnych mýtov sú vojny a najmä víťazstvá. V tej prvej a druhej svetovej sme sa pridali k víťazom až na poslednú chvíľu zásluhou M. R. Štefánika a povstalcov v SNP, čo však zjavne na vytvorenie národného mýtu nestačilo.

Vojna na Ukrajine môže byť takou príležitosťou. Slovensko sa ako štát po prvý raz v dejinách rozhoduje podľa morálneho kompasu a príslušnosti k západnej civilizácii. Ak sa Ukrajina – aj vďaka slovenskej pomoci – ubráni, Rusko bude porazené, čím budú porazení aj tí, ktorí sa k nemu dnes hlásia. Kolektívny mýtus o vlasti, ktorá sa zaslúžila o víťazstvo Západu, sa môže začať rodiť.

[[Donbas. Kniha priamo z frontovej línie od Denníka N.](#)]